

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ*

1^ο παράδειγμα: Οι γονείς δεν βοηθούν το παιδί τους να αισθάνεται ήρεμο και δημιουργικό στην περίοδο των εξετάσεων. [Από τη σφοδρή επιθυμία τους «να γράφει καλά το παιδί» το γεμίζουν άγχος. Προσταγές και κριτική του τύπου: «Πρόσεξε, μην τα κάνεις θάλασσα». «Α, να δούμε πώς θα τα πας», «Πώς να γράφεις καλά, αφού δεν άνοιξες βιβλίο όλο το χρόνο;» έχουν την τιμητική τους την περίοδο των εξετάσεων.] [Το παιδί - που δεν είναι βέβαια κανένα αναίσθητο πλάσμα- είναι φυσικό να επηρεάζεται. Πισμένο από το ψυχολογικό βάρος να γράφει καλά, για να δικαιώσει πάνω απ' όλα τις προσδοκίες των γονέων του, αγχώνεται αφόρητα. Το άγχος είναι τόσο μεγαλύτερο, όσο μεγαλύτερη είναι η ευαισθησία και το φιλότιμό του. Μια ψυχολογική πίεση όμως που ξεπερνά κάποια όρια δε μεταφράζεται σε δημιουργικό άγχος. Αντίθετα, γίνεται παραλυτική ανασφάλεια και αγωνία που αποδιοργανώνει το μαθητή.] (Λέξεις 136)

Διαδικασία που ακολουθώ:

1. Διαβάζω προσεκτικά την παράγραφο .

2. Εντοπίζω το θεματικό κέντρο της:

Η πίεση των γονιών στις εξετάσεις και οι επιπτώσεις της στην ψυχολογία του παιδιού.

3. Εντοπίζω τις σημαντικές λεπτομέρειες:

Οι γονείς εκδηλώνουν σφοδρή επιθυμία για καλές επιδόσεις στις εξετάσεις και πίεση και επικριτική στάση.

Το παιδί επηρεάζεται, αγχώνεται, για να ανταποκριθεί στις προσδοκίες, αποδιοργανώνεται.

4. Συνθέτω την περίληψη της παραγράφου:

A) Οι γονείς επιθυμώντας σφοδρά να σημειώσει το παιδί τους καλές επιδόσεις στις εξετάσεις, το πιέζουν και το επικρίνουν, με συνέπεια το παιδί να αγχώνεται περισσότερο για να ανταποκριθεί στις προσδοκίες τους και να αποδιοργανώνεται. (Λέξεις 34) ή

B) Η πιεστική και επικριτική στάση των γονιών προς το παιδί τους κατά τη διάρκεια των εξετάσεων και η απαίτηση τους να γράφει καλά του επαυξάνουν το άγχος και το αποδιοργανώνουν. (Λέξεις 30)

2^ο παράδειγμα:

Κάτω από την καθοδήγηση του Φώτου Πολίτη καλλιτέχνες με δημιουργημένη προσωπικότητα, ο Βεάκης, η Αλκαίου, ο Ροντήρης, βοηθός τότε σκηνοθέτη, ο Ροζάν, η Παπαδάκη, ο Λεπενιώτης, η Κατερίνα, η Αλίκη, ο Νέζερ, ο Δενδραμής, ο Παρασκευάς, η Παξινού, ο Μινωτής, ο υποφαινόμενος και άλλοι πειθαρχήσαμε τυφλά αμέσως και ξεκινήσαμε από την αρχή, γιατί βρήκαμε τον εμπυχωτή, το συντονιστή, τον άξιο και ακομμάτιστο, το σοφό και ακέραιο χαρακτήρα που ήξερε τι ήθελε, τι έλεγε, πού πήγαινε. Δουλειά 16 ώρες το 24ωρο. Και κάθε 17 ημέρες έργο. Και τι έργα! (88 λ.)

1. Διαβάζω και κατανοώ την παράγραφο

2. Διαβάζω προσεχτικά την παράγραφο, για να ανιχνεύσω το θέμα της (δηλαδή το θεματικό κέντρο).

Διαπιστώνω ότι αναφέρεται στη δραστηριότητα γνωστών θεατράνθρωπων υπό την καθοδήγηση του Φώτου Πολίτη.

3. Κρατώ σημειώσεις Παρατηρώ ότι μπορώ να πυκνώσω (με λογικές κρίσεις) συγκεκριμένα αποσπάσματα:

- i. καλλιτέχνες με δημιουργημένη προσωπικότητα, ο Βεάκης, η Αλκαίου, ο Ροντήρης, βοηθός τότε σκηνοθέτη, ο Ροζάν, η Παπαδάκη, ο Λεπενιώτης, η Κατερίνα, η Αλίκη, ο Νέζερ, ο Δενδραμής, ο Παρασκευάς, η Παξινού, ο Μινωτής, ο υποφαινόμενος και άλλοι
- ii. πειθαρχήσαμε τυφλά αμέσως και ξεκινήσαμε
- iii. τον εμπυχωτή, το συντονιστή, τον άξιο και ακομμάτιστο, το σοφό και ακέραιο χαρακτήρα που ήξερε τι ήθελε, τι έλεγε, πού πήγαινε
- iv. Δουλειά 16 ώρες το 24ωρο
- v. Και κάθε 17 μέρες έργο. Και τι έργα!

- i. γνωστοί και σπουδαίοι άνθρωποι του θεάτρου
- ii. καθοδηγηθήκαμε
- iii. χαρισματικός και συγκροτημένος
- iv. πυρετώδης δουλειά
- v. σημαντικά έργα με μεγάλη ταχύτητα

Θεματικό κέντρο της παραγράφου(πλαγιότιτλος): Γνωστοί άνθρωποι του θεάτρου δραστηριοποιούνται υπό την καθοδήγηση του Φώτου Πολίτη.

4. Συνθέτω την περίληψη της παραγράφου (ενδεικτικές προτάσεις)

A). Γνωστοί και σπουδαίοι άνθρωποι του θεάτρου, καθοδηγημένοι από το χαρισματικό και συγκροτημένο Φώτο Πολίτη και δουλεύοντας πυρετωδώς, ανεβάζαμε σημαντικά έργα με μεγάλη συχνότητα. (23 λ.)

B). Γνωστοί και σπουδαίοι άνθρωποι του θεάτρου, καθοδηγημένοι από το χαρισματικό και συγκροτημένο Φώτο Πολίτη, δουλεύαμε πυρετωδώς ανεβάζοντας σημαντικά έργα. (19 λ.)

Γ). Ο χαρισματικός και συγκροτημένος Φώτος Πολίτης καθοδήγησε γνωστούς και σπουδαίους ανθρώπους του θεάτρου, που δουλεύοντας πυρετωδώς, ανέβαν σημαντικά έργα. (19 λ.)

*Δ.Σφακιανάκη-Γ.Μπακάλη, Η Περίληψη στο Λύκειο, Μεταίχμιο 2003

3^ο παράδειγμα: α) Ο συντονισμός μιας δημόσιας συζήτησης απαιτεί αληθινή μαεστρία, εκτός από καλή γνώση του θέματος που θα συζητηθεί και σωστή πρόβλεψη των θέσεων που πιθανότατα θα υποστηρίξουν οι συνομιλητές. Απαραίτητη είναι μια κατατοπιστική εισαγωγή για το κοινό της συζήτησης, η αμερόληπτη στάση απέναντι σε κάθε τοποθέτηση, η παρεμπόδιση της κατάχρησης του χρόνου, των αγενών παρεμβάσεων και της υπερβολικής εκμετάλλευσης της αυθεντίας. Επιπλέον, ιδιαίτερη ικανότητα χρειάζεται για την επαναφορά της

συζήτησης στην κοίτη του συζητούμενου θέματος σε περιπτώσεις άσκοπων παρεκβάσεων. Η υποβολή ερωτήσεων για την εκμείωση και υποστηρικτικών επιχειρημάτων από τους συνομιλητές και η δυνατότητα συγκερασμού των αντιτιθέμενων απόψεων απαιτεί επίσης ωριμότητα και μεγάλη εμπειρία. Τέλος, η σωστή χρήση του διαθέσιμου χρόνου με την αποφυγή της πολυλογίας και η ανακεφαλαίωση των συμπερασμάτων για χάρη του κοινού και της συζήτησης συμπληρώνουν τις αρετές του καλού συντονιστή μιας δημόσιας συζήτησης. (136 λ.)

Περίληψη: Ο συντονισμός μιας δημόσιας συζήτησης απαιτεί σωστή στάθμιση του ακροατηρίου και ανάλογη ανταπόκριση στις απαιτήσεις του, επαρκή γνώση του αντικείμενου της συζήτησης, εξισορροπητικούς χειρισμούς των ρόλων των συνομιλητών και τήρηση των κοινωνικών συμβάσεων μιας συνομιλίας. (35 λ.) ([ΠΕΡΙΛΗΨΗ, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#))

B. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Βασικές οδηγίες:

1. Διαβάζω με πολλή προσοχή το κείμενο (δε σημειώνω τίποτα κατά την πρώτη ανάγνωση).
2. Διαβάζω για δεύτερη φορά το κείμενο και κρατώ σημειώσεις. Μελετώ κάθε παράγραφο και σημειώνω το θεματικό της κέντρο και ό,τι άλλο θεωρώ σημαντικό, χρησιμοποιώντας τις τεχνικές της πύκνωσης.
3. Γράφω το θεματικό κέντρο ολόκληρου του κειμένου.
4. Γράφω την περίληψη με βάση τα 2 και 3 και προσπαθώ το δικό μου κείμενο να έχει συνοχή*, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες διαρθρωτικές λέξεις και μεταγλωσσικά σχόλια** και επιλέγω να ακολουθήσω είτε ενεργητική είτε παθητική σύνταξη:
[Ο συγγραφέας αναφέρεται .... Στην αρχή τονίζει/επισημαίνει κ.λπ. ... Έπειτα .... Στο τέλος καταλήγει/συμπεραίνει κ.λπ. (ενεργητική σύνταξη).
Στο κείμενο παρουσιάζεται το γεγονός ..... Στην αρχή παρουσιάζεται/τονίζεται/προβάλλεται/ αναφέρεται κ.λπ..... Στη συνέχεια επισημαίνεται το γεγονός/τονίζεται κ.λπ..... Στο τέλος.....(παθητική σύνταξη)].
5. Δε σχολιάζω τίποτα.
6. Δεν επαναλαμβάνω φράσεις ή λέξεις του κειμένου, εκτός κι αν είναι απαραίτητο (π. χ. συγκεκριμένος όρος).
7. Υπολογίζω τον αριθμό των λέξεων και, αν είμαι πάνω από το όριο, προσπαθώ να κάνω ακόμη μεγαλύτερη πύκνωση.

***Συνοχή ή Συνεκτικότητα**: Συνοχή είναι η λογική σύνδεση των σκέψεων που περιέχονται στις λεπτομέρειες. Η νοηματική συνάφεια και συγγένεια που υπάρχει ανάμεσα στις προτάσεις και το κείμενο συνιστά αυτό που ονομάζεται συνεκτικότητα κειμένου. Η συνοχή πετυχαίνεται με τη χρήση, συνήθως, διαρθρωτικών ή μεταβατικών λέξεων ή φράσεων. Τέτοιες λέξεις είναι κυρίως οι σύνδεσμοι (συμπλεκτικοί, αντιθετικοί, διαζευκτικοί), καθώς και πολλά επιρρήματα ή άλλες φράσεις. **Χρονική σχέση**: έπειτα, ύστερα, προηγουμένως, αργότερα, όταν, εν τω μεταξύ, παράλληλα, ταυτόχρονα, πρωταρχικά, πριν, αρχικά, κατ' αρχάς....**Αντίθεση - εναντίωση**: αλλά, όμως, ωστόσο, εξάλλου, αντίθετα, εντούτοις, αν και, και αν, αλλά και, από την άλλη πλευρά, μολαταύτα, μάλιστα, παρόλο που...**Αίτιο**: επειδή, διότι, γι' αυτό το λόγο, εξαιτίας...**Αποτέλεσμα - συμπέρασμα**: επομένως, συνεπώς, λοιπόν, συμπερασματικά, καταλήγοντας, τελειώνοντας, τέλος, συγκεκριμένα...**Πρόσθεση ή προσθήκη**: ακόμη, ένας ακόμη λόγος, επιπρόσθετα, επίσης, εκτός από, επιπλέον, και (προσθετικός), και (μεταβατικός, μετά από τελεία ή άνω τελεία)...**Επιδοτική σύνδεση**: όχι μόνο ... αλλά και, όχι μόνο ... παρά...κ.λπ.

****Μεταγλωσσικά σχόλια**: (δήλωση των γλωσσικών πράξεων του συγγραφέα του πρωτοτύπου). Η θεματολογική διάσταση της συνοχής της περίληψης είναι η πιο σαφής ένδειξη της παρουσίας του δεύτερου συγγραφέα, του συντάκτη της περίληψης, αφού σ' αυτό το επίπεδο δηλώνεται μεταγλωσσικά η παρέμβασή του στο αρχικό κείμενο με τη μορφή της απαραίτητης σχολιαστικής μεσολάβησης προς τον αναγνώστη, ώστε να μειωθούν οι πιθανότητες να παρανοήσει ο τελευταίος το πρωτότυπο ή, καλύτερα, να διαβάσει το πρωτότυπο με τον τρόπο που το διάβασε ο συντάκτης της περίληψης.

✓ Συνήθη μεταγλωσσικά σχόλια:

Το άρθρο συζητά, πραγματεύεται, ασχολείται με, έχει ως θέμα του κλπ.

Αντικείμενο, θέμα του άρθρου, του βιβλίου ή της ομιλίας είναι κλπ.

Ο συγγραφέας αναφέρει, παραθέτει, αποσαφηνίζει, διευκρινίζει, εξηγεί, ορίζει με ακρίβεια, συγκρίνει, αντιπαραθέτει, αναλύει, επιχειρηματολογεί, αποδεικνύει, τεκμηριώνει, ανασκευάζει, υποθέτει, προϋποθέτει, κρίνει, εκτιμά, αξιολογεί, εγκρίνει, απορρίπτει, περιγράφει, αφηγείται, ταξινομεί, απαριθμεί, συνοψίζει, εξετάζει προσεκτικά / διεξοδικά, προσπερνά βιαστικά, υπαινίσσεται ([ΠΕΡΙΛΗΨΗ, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#))

[Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ: Σε ό,τι αφορά την ακριβή έκταση μιας επιμήκους περίληψης, και μάλιστα της σχολικής, αυτή δεν μπορεί να καθορίζεται με (ή μόνο με) *ποσοτικά* κριτήρια (αριθμό λέξεων ή προτάσεων ή αράδων) -εκτός κι αν ο αριθμός αυτός προτείνεται εντελώς αυθαίρετα, γιατί το όριο του 1/3 ή 1/4, ας πούμε, του πρωτοτύπου δεν μπορεί να θεωρηθεί πειστικό, που σημαίνει θεωρητικά θεμελιωμένο, κριτήριο- αλλά μόνο με *θεματικά* κριτήρια: η περίληψη πρέπει να αποτελεί μια αντιπροσωπευτική χαρτογράφηση του δικτύου των υποθεμάτων (σε αποδεικτικά κείμενα) ή των επεισοδίων (σε αφηγηματικά κείμενα).. ([ΠΕΡΙΛΗΨΗ, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#))]

ΣΥΧΝΑ ΛΑΘΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

- ⊗ Διαβάζουν βιαστικά το κείμενο, στην προσπάθειά τους να κερδίσουν χρόνο για τη σύνθεση της περίληψης. Καθόλου έξυπνη τακτική, δεδομένου ότι όσο πιο γρήγορα διαβάσουμε το κείμενο, τόσο πιο δύσκολη, χρονοβόρα αλλά και επισφαλής θα είναι η εκπόνηση της περίληψής μας.
- ⊗ Θεωρούν ότι, αν συλλάβουν «τι λέει περίπου το κείμενο», μπορούν να προχωρήσουν στην περίληψη με αναπόφευκτο αποτέλεσμα να κάνουν σοβαρά λάθη στο περιεχόμενο και τη δομή της περίληψης.
- ⊗ Υπογραμμίζουν/σημειώνουν σημαντικές ιδέες από την πρώτη ανάγνωση.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Β. Τατάκης, Η φωνή των πατέρων

Ενοχλεί γενικά τον άνθρωπο η σκέψη ότι αυτό που είναι, αυτό που έχει, το οφείλει στους "πατέρες", στις γενεές που πέρασαν. Θέλει, αισθάνεται την ανάγκη να βεβαιώνει τη δική του ύπαρξη, τη δική του παρουσία, να αυτοβεβαιώνεται, να χαίρεται τη δική του συμβολή. Μικρόχαρη η στάση αυτή· περιορίζει τον άνθρωπο στις ψυχολογικές αντιδράσεις, στο στενό κλοιό του εγώ, ή του παρόντος μόνο· δεν του επιτρέπει να χαρεί και να ζήσει με τρόπο βαθύ την παρουσία του ανθρώπου μέσα στους αιώνες, με λίγα λόγια δεν του επιτρέπει να ζήσει μέσα του τον άνθρωπο σαν ον που δημιουργεί ιστορία. Δημιουργός ιστορίας είναι ουσιαστικά ο άνθρωπος. Και ιστορία θα πει συνεχής και αδιάκοπη πορεία, όπου τα βήματα του παρόντος, συνεχίζουν το βηματισμό του παρελθόντος και οδεύουν προς το μέλλον. Τα βήματα του παρόντος είναι αυτά που είναι, διότι συνεχίζουν το βηματισμό του παρελθόντος· ή καλύτερα, έχουν το νόημα που έχουν, γιατί είναι γεμάτα και ιστορία.

Μοναδικό και ανεπανάληπτο είναι το ιστορικό γεγονός, και μάλιστα όσο περισσότερο μοναδικό και ανεπανάληπτο τόσο περισσότερο ιστορικό γεγονός. Και όμως την ίδια ώρα που είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο εκφράζει ένα σημείο, ένα σταθμό στην ιστορική πορεία του ανθρώπου, είναι γεμάτο, είναι θρεμμένο από ιστορία.

Η ιστορική μνήμη λοιπόν, η μνήμη του παρελθόντος είναι απαραίτητη και ζωτικό στοιχείο για την πορεία του ατόμου και του έθνους. Και ιστορική μνήμη θα πει όσο το δυνατό καθαρή συνείδηση του νοήματος του έργου των "πατέρων", συνείδηση που να γίνεται οδηγητική φωνή στο βηματισμό του παρόντος.

Δεν μπορούμε, νομίζω, εμείς οι Νεοέλληνες να είμαστε περήφανοι για την ιστορική μας μνήμη. Παρουσιάζει σημαντικά χάσματα και τρωτά απέναντι του έργου των πατέρων μας. Άμεσοι πατέρες μας είναι οι γενεές από την άλωση της Πόλης και εδώ, αυτές που, στηριγμένες απάνω στους θησαυρούς του παρελθόντος, συγκρότησαν και στήριξαν τη νεοελληνική, τη δική μας ιστορία, της έδωσαν την ιδιοτυπία της, το δικό της νόημα και χαρακτήρα· αυτές που με το πνευματικό τους γενικά έργο, με τις αξίες που δημιούργησαν, τίμησαν και έζησαν, μας έδωσαν το δικαίωμα να μιλάμε για νεοελληνική παιδεία. Όλο αυτό το έργο, και μάλιστα στο σπουδαιότερο τμήμα του, εκείνο που κατεργάστηκαν οι ως το '21 γενεές με το ζήλο και τον οίστρο για την προκοπή και την απελευθέρωση του Γένους, δεν μπορούμε δυστυχώς να πούμε ότι το γνωρίζουμε, ούτε, φυσικά, ότι το ζούμε, γιατί δεν το μελετούμε, τουλάχιστον όσο πρέπει. Είναι γνωστό όμως ότι την πνευματική παράδοση, την παιδεία "όχι την εκπαίδευση" ενός έθνους τη δημιουργεί η ακατάπαυστη μελέτη, με την οποία ανανεώνονται τα παραδομένα πνευματικά κεφάλαια, ενσωματώνονται στον κορμό του παρόντος και με νέα ζωή και τρόπο κάθε φορά πραγματώνονται. Μόνο τότε μπορούμε να μιλούμε για πνευματική παράδοση, για πνευματική ζωή.

Όταν υπάρχει η αίσθηση ότι συνεχίζεις έργο που σου παράδωσαν οι πατέρες, όταν αισθάνεσαι δεμένος μ' αυτό, και έρχεσαι με τη σειρά σου να το ζήσεις και συ, να το συζητήσεις και να το δουλέψεις με τις δικές σου δυνάμεις. Τέτοια πορεία οδηγεί στη δημιουργία πραγματικού πολιτισμού, πραγματικού πνευματικού βίου. Όλοι οι μεγάλοι πολιτισμοί, όπως διδάσκει η ιστορία, είναι θεμελιωμένοι απάνω σε πλούσια και ζωντανή παράδοση, την οποία κάθε γενεά, συνεχίζοντάς την, την ανανεώνει και την πλουτίζει.

Για να πας πιο πέρα, πρέπει να γνωρίζεις τι έχει γίνει, και όσο καλύτερα και βαθύτερα το γνωρίζεις τόσο καλύτερα προχωρείς με ασφάλεια, με γνώση, με βάθος. Τούτο είναι, πιστεύω, το βαρύτερο χρέος των πνευματικών ανθρώπων κάθε γενεάς, να αποκαλύπτουν με τον καλύτερο τρόπο τους πνευματικούς θησαυρούς των πατέρων, να βοηθούν τη συγκρότηση ζωντανής παράδοσης, και την ίδια ώρα με τη δική τους συμβολή να την ανανεώνουν. (598 λ.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ο σύγχρονος άνθρωπος αυτοπροσδιορίζεται εγωιστικά αγνοώντας την πολιτισμική του παράδοση
→ με αποτέλεσμα να μη συνειδητοποιεί ότι ζει μέσα στην ιστορική συνέχεια όμως το παρόν του ανθρώπου νοηματοδοτείται μόνο συνδεδεμένο με το παρελθόν

Το ιστορικό γεγονός: μοναδικό και ανεπανάληπτο, → αλλά συνδέεται άρρηκτα με το πριν και το μετά της ιστορικής συνέχειας.

Η ιστορική συνείδηση: απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργική πορεία των ατόμων και των λαών.

Οι Νεοέλληνες δεν διακρινόμαστε για την ενεργητική μας σχέση με την πρόσφατη πνευματική μας παράδοση (κυρίως την εποχή της Τουρκοκρατίας).

Επειδή δεν τη μελετούμε, άρα και δεν τη γνωρίζουμε όσο πρέπει. Όμως η μελέτη του παρελθόντος δημιουργεί την πνευματική παράδοση

Ιστορική συνείδηση → → αίσθηση συνέχειας → απαραίτητη προϋπόθεση για να συνεχίσει δημιουργικά ο άνθρωπος, ως άτομο ή γενιά, την πορεία του μέσα στην ιστορία ενός πολιτισμού

Η πρόοδος είναι αδύνατη χωρίς την ουσιαστική γνώση του παρελθόντος. Σ' αυτό πρέπει να είναι μεγάλη η συμβολή των πνευματικών ηγετών κάθε γενιάς

⇒ **Στηριζόμενοι στο σχέδιο αυτό και προσθέτοντας δύο ακόμη στοιχεία, το πρόβλημα που απασχολεί τον συγγραφέα (το θέμα του κειμένου) και τις μεταγλωσσικές ενδείξεις της διάρθρωσης του περιεχομένου, προχωρούμε στη σύνταξη του κειμένου της περίληψης, όπως αυτό:**

1. Στο δοκίμιό του σχετικά με τη στάση που οφείλουμε να υιοθετήσουμε απέναντι στο πνευματικό κεφάλαιο του παρελθόντος, ο Β. Τατάκης διαπιστώνει ότι ο σύγχρονος άνθρωπος αρέσκεται να αυτοπροσδιορίζεται εγωιστικά εν αγνοία της πολιτισμικής του παράδοσης, γεγονός που δεν του επιτρέπει να συνειδητοποιήσει ότι ζει μέσα στην

ιστορική συνέχεια, και αντιτείνει ότι το παρόν του ανθρώπου νοηματοδοτείται και γονιμοποιείται μόνο μέσα από την οργανική του σύνδεση με το παρελθόν, αφού η μοναδικότητα του "τώρα" είναι αναπόφευκτα συνδεδεμένη με τη συνέχεια που ξεκινά από το "χθες". Έτσι, καταλήγει στην άποψη ότι η ιστορική συνείδηση με τη μορφή της βαθιάς γνώσης της παράδοσης είναι εκ των ων ουκ άνευ για τη δημιουργική πορεία του σύγχρονου ανθρώπου. Από τη σκοπιά αυτή ελέγχει τη στάση των Νεοελλήνων απέναντι στο πρόσφατο παρελθόν τους και διαπιστώνει ότι είναι επιπόλαιη, γιατί δεν στηρίζεται στη μελέτη και τη γνώση του. Αυτή είναι, υπογραμμίζει, και η μοναδική οδός για μια γόνιμη μελλοντική πορεία των ανθρώπων και των εθνών, δηλαδή η αναδίφηση του πολιτισμικού παρελθόντος και η συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι το συνεχίζουμε οργανικά. Στη διαδικασία αυτή, καταλήγει, πολύτιμη θα είναι η συμβολή των πνευματικών ανθρώπων, που έχουν υποχρέωση να μελετούν και να προβάλλουν την αξία της παράδοσης. (197 λ.)

2. Η (μικρή περιλήψη) Σύμφωνα με τον Β. Τατάκη, επειδή ο άνθρωπος παράγει πολιτισμό μέσα στον χρόνο της ιστορίας, ο οποίος συνδέει άρρηκτα το παρόν με το πνευματικό κεφάλαιο του παρελθόντος, είναι ανάγκη ο σύγχρονος άνθρωπος να στηρίζει την πορεία της ζωής του στην ενδελεχή μελέτη της παράδοσης και τη δημιουργική επαφή μαζί της. (50 λ.) ([ΠΕΡΙΛΗΨΗ](#), [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#))

3. Άλλη πρόταση: Ο δοκιμιογράφος αναφερόμενος στη σχέση μας με την πνευματική μας παράδοση διαπιστώνει ότι ο σύγχρονος άνθρωπος αυτοπροσδιορίζεται εγωιστικά αγνοώντας την παράδοση με αποτέλεσμα να μη συνειδητοποιεί ότι είναι μέρος της ιστορικής συνέχειας. Όμως το παρόν του ανθρώπου νοηματοδοτείται και γονιμοποιείται μόνο συνδεδεμένο με το παρελθόν, αφού κάθε ιστορικό γεγονός, αν και μοναδικό και ανεπανάληπτο, συνδέεται άρρηκτα με το πριν και το μετά. Στη συνέχεια διαπιστώνει ότι η ιστορική συνείδηση ως βαθιά γνώση της παράδοσης είναι απαραίτητη για τη δημιουργική πορεία του σύγχρονου ανθρώπου. Εξετάζοντας κατόπιν τη στάση των Νεοελλήνων απέναντι στο πρόσφατο παρελθόν (κυρίως την εποχή της Τουρκοκρατίας) διαπιστώνει ότι είναι επιπόλαιη, γιατί δεν στηρίζεται στη μελέτη και τη γνώση του. Όμως η ιστορική συνείδηση είναι απαραίτητη προϋπόθεση, για να συνεχίσει δημιουργικά ο άνθρωπος την ιστορική του πορεία. Η πρόοδος, καταλήγει, είναι αδύνατη χωρίς την ουσιαστική γνώση του παρελθόντος, την αξία της οποίας οφείλουν να προβάλλουν οι πνευματικοί ηγέτες. (149 λ.)

Παράδειγμα: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ 2009

Η μεγαλύτερη αρετή του βιβλίου είναι ότι σου προτείνει έναν πόλεμο έντιμο: Διαλέγεις τα βιβλία που θέλεις· μόνα τους εκείνα, όταν διαθέτεις ηθική υγεία, σε παρακινούν, κι' άθελά τους ακόμα, να διαβάσεις άλλα, αντίθετα, για να μορφώσεις γνώμη, να συγκρίνεις, να διαφωτιστείς, να επιβεβαιώσεις την προσωπική σου αυτοτέλεια, να μη γίνεις ετερόφωτος, ετεροκίνητος. Έτσι, με το ένα βιβλίο ν' ανασκευάζει ή να πολεμάει τ' άλλο, όλα μαζί σε γυμνάζουν στη διαδικασία του διαλόγου, όπου κανένας δεν ρητορεύει από «θέσεως ισχύος», γιατί εδώ την αυθεντία, όταν κι' όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν την περιφρουρεί καμμία αστυνομική δύναμη. Δικαίωμά σου να κρίνεις και τους μέγιστους, υπό προσωπική σου ευθύνη. Μ' αυτή την έννοια και μόνο — δηλαδή με την υψηλότερη — μπορεί κανένας να μιλάει, όπως συνηθίζεται, για «δημοκρατία των Γραμμάτων». Δεν είναι καθεστώς ακέφαλο: οι άριστοι διαλάμπουν, και σε κλίμακα διεθνή. Αλλά δεν σε υποχρεώνει, δηλαδή δεν σε υποτάσσει, κανένας τους.

Η αρετή τούτη γίνεται εντονότερα αισθητή σε καιρούς πολιτικά σκοτεινούς ή ισκιωμένους, όταν τα μαζικά μέσα επικοινωνίας μπαίνουν αυθωρεί¹ στην υπηρεσία του σατραπισμού². Το βιβλίο τότε, ως ελεύθερη έκφραση ιδεών, ή απαγορεύεται — κι αυτό γίνεται τότε πανηγυρική εκδήλωση αδυναμίας των κρατούντων — ή απομένει μόνο του να διασώζει την αξιοπρέπεια των συνειδήσεων. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας τού στήνουν πολιορκία στενή, για να το παραμερίσουν, να το υποκαταστήσουν. Όταν το πετυχαίνουν, αυτό πληρώνεται πανάκριβα από τον άνθρωπο, με αντίτιμο το αυτεξούσιό του. Δοκιμάστε όμως να χρησιμοποιήσετε το βιβλίο ως μέσο προπαγάνδας: Αναδίνει αμέσως μίαν αποφορά³ σ' ακτίνα μακρύτερη, ειδοποιεί. Είναι, θα έλεγε κανένας, μαγική, ακατάλυτη, η ζώνη που περιβάλλει την αγνότητα του βιβλίου.

Υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύουμε πως ο πολιτισμός μας έχει παρεκκλίνει, αν δεν έχει πάρει ολότελα στραβό δρόμο κάτω από την επίδραση σκοτεινών εκμεταλλευτών. Μόνη ελπίδα να διορθωθεί η πορεία του, όσο θα είναι ακόμα καιρός, το βιβλίο. Ο Βολταίρος είχε πει κάποτε πως τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία. Σήμερα πρέπει ένας άλλος λόγος, ακόμα πιο κρίσιμος, να ειπωθεί: Πως ο κόσμος, αν σωθεί, θα το χρωστάει στο βιβλίο. Γιατί αυτό το γκόλφι⁴ της ανθρωπιάς έχει τη δύναμη να ξορκίζει τα δαιμόνια, να εξυγιαίνει την ατμόσφαιρα, να σπλίζει τη λυτρωτική φαντασία, να ξυπνάει την αυτογνωσία, ν' ανάβει το μάτι, να στυλώνει το φρόνημα, να ψυχώνει το χέρι. Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο. (Άγγελου Τερζάκη, *Ταραγμένες ψυχές, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1993, σσ. 155-156*) (Λ.380)

αυθωρεί: ευθύς, αμέσως // σατραπισμός: δεσποτισμός, αυταρχισμός // αποφορά: δυσάρεστη οσμή, κακοσμία // γκόλφι: εγκόλπιο, φυλακτό

Ενδεικτική περίληψη: Ο συγγραφέας αναφέρεται στον αναντικατάστατο ρόλο του βιβλίου για τον άνθρωπο. Αρχικά επισημαίνει την προσφορά του βιβλίου στο διάλογο και τονίζει τον τρόπο μέσα από τον οποίο αυτός προωθείται. Ακολούθως αναφέρεται στον ιδιαίτερο ρόλο του σε περιόδους ανελεύθερων καθεστώτων, τονίζοντας παράλληλα την πολεμική που υφίσταται από τα Μ.Μ.Ε. και το αντίτιμο που πληρώνει ο άνθρωπος, την απώλεια της ελευθερίας του. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο πολιτισμός μπορεί να διασωθεί μόνο μέσα από το βιβλίο, γιατί έχει τη δύναμη να διεγείρει όλες τις αρετές του ανθρώπου. (85 λ)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

	ΘΕΤΙΚΑ	ΑΡΝΗΤΙΚΑ
περιεχόμενο	<p>☺ Η σύλληψη του νοηματικού κέντρου του κειμένου.</p> <p>☺ Η επιλογή των σημαντικών πληροφοριών του κειμένου.</p> <p>☺ Η πληρότητα κατανόησης του κειμένου</p>	<p>☹ Αδυναμία κατανόησης ή απόκλιση από το νοηματικό κέντρο του κειμένου.</p> <p>☹ Επιλογή δευτερευουσών πληροφοριών σε βάρος των κύριων-σημαντικών.</p> <p>☹ Η ατελής (μερική) κατανόηση του κειμένου.</p>
δομή	<p>☺ Η ικανότητα παρακολούθησης ή αναδιοργάνωσης της δομής του αρχικού κειμένου και η παρουσίαση με λογική ακολουθία των βασικών ιδεών.</p> <p>☺ Η σύνταξη ενός κειμένου με ομαλή ροή και συνοχή.</p> <p>☺ Η επιτυχής χρήση των διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων.</p>	<p>☹ Η τυποποιημένη μεταφορά της πορείας του αρχικού κειμένου, που οδηγεί σε μακροσκελή περίληψη.</p> <p>☹ Η άτακτη παράθεση των πληροφοριών του κειμένου.</p> <p>☹ Η έλλειψη συνοχής και αλληλουχίας μεταξύ των μερών- προτάσεων της περίληψης</p>
μορφή	<p>☺ Η χρήση του κατάλληλου ύφους (πληροφοριακό ύφος-αναφορική λειτουργία)</p> <p>☺ Η ικανότητα πύκνωσης του κειμένου με διάφορες τεχνικές.</p> <p>☺ Η ορθή χρήση της γλώσσας στο επίπεδο της ορθογραφίας, της στίξης, της σύνταξης και του λεξιλογίου.</p>	<p>☹ Η αξιολόγηση με την άσκηση άμεσης ή έμμεσης κριτικής-σχολιασμού στις πληροφορίες του κειμένου.</p> <p>☹ Η αυτούσια-στείρα μεταφορά λέξεων και φράσεων του αρχικού κειμένου στη περίληψη.</p> <p>☹ Οι αποκλίσεις από τους κανόνες της Νεοελληνικής Γραμματικής και του Συντακτικού της νέας ελληνικής στην ορθογραφία, στη στίξη, στη σύνταξη και το λεξιλόγιο (επαναλήψεις, ασάφειες, έλλειψη ακριβολογίας κτλ.).</p>